

VÁLASZ FEJÉR ÁDÁMNAK HEIDEGGER ÜGYBEN

Heidegger bölcselete az utóbbi években magyar-honban rendkívüli népszerűségnek örvend, mondhatni divattá lett. A divat pedig — és ennek fölismeréséhez nem szükségeltetik túl nagy fantázia — ritkán kedvez a szellemi produktumoknak. Egészen természetes, hogy a divat a csillogás, a biztos hatás kedvéért könnyen teszi lényeggé a felszínt, miközben háttérbe szorítja a nehezebben emészthető, és ennek okán elmélyültebb tevékenységet igénylő, sokszor kevésbé tetszetős valóság megmutatkozását. A Heidegger-divat kitűnően csillogtatja mestere terminusait: fölfedezi, hogy a "lét" és a "létező" között bizony Európának ezen a fertályán is komoly differencia van, beszél a "metafizika" és a "nihilizmus" átkos, ám mégis szükségszerű voltáról, idézgeti mesterét, heideggerül beszél, heideggerül múlja felül a felülmúlandót, és — mert a filozófiatörténet a preszókratikát követően úgyis, úgymond rossz útra tévedt — tisztességes heideggeriánus módjára, mint valami mellékes tényezőről, vagy nem létezőről, megfeledez a filozófiatörténetről. De nem így a mester! Mert "Seinsfrage"-ja a német filozófia energikus törekvéseiben (Husserlben, Brentanóban, Nietzscheben, Schellingben, Hegelben, Fichtében, Kantban, Leibnizben), illetve az európai tradíció (Descartes, Szent Tamás, Szent Ágoston, Arisztotelész, Platón, Parmenidész, Hérakleitosz, Anaximandrosz) filozófiai nyelven artikulált kérdéseiben gyökerezik.

Magyarországon viszont ez a tradíció erőteljesen sohasem hatott, és korunkban sem hat. A hazai szellemi élet, néhány különc tevékenységétől eltekintve, ebben a tekintetben mindig távol esett Európától.

Néhány észrevétel a tanulmányt illetően:

1. A "létkérdés" Heideggernél a "Kehre" előtt, s a "Kehre" után is elsősorban kérdés. "Léttapasztalat"-ról, vagy a "létezők" "lét" alá helyezéséről csak fenntartással beszélhetünk. A kérdést a "Seinsvergessenheit" veti fel, amennyiben inautentikus viszonyként jeleníti meg a létezők közötti kapcsolatot, illetve a létezők, vagy valamely létező uralmát. A kérdés lényege az "Existenz" és az "existentia" differenciája.
2. Nem tartom szerencsésnek, ha egy filozófiai írással, vagy valamely műalkotással kapcsolatban túl erős szerep jut az "igazság" fogalmának. Heidegger a műalkotással kapcsolatban a "létezők igazságá"-ról ír. Ez először negatívan, majd a "Lichtung" és a "Verbergung" ősharcaként pozitívan, mint "létkérdés" artikulálódik. Egy erőteljes igazság-fogalom nem teszi lehetővé az említett "Urstreit"-et.
3. Egyetértek azzal, hogy a filozófia "csak" egyoldalúan képes interpretálni a szellemiként intencionált valóságot. Egyetlen megszorítást azonban tennék: Magyarországon.